

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.053 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» на підставі прилюдного захисту дисертації «Традиційне скотарство в календарно-побутовій обрядовості волинян (загальноукраїнські риси та локальні особливості)» за спеціальністю 032 «Історія та археологія» 29 червня 2022 року.

Походжук Дмитро Дмитрович, 29.09.1994 року народження, громадянин України, освіта повна вища. У 2017 році закінчив Львівський національний університет імені Івана Франка і здобув ступінь магістра за спеціальністю «Етнологія» та отримав кваліфікацію магістра етнології, історика, викладача історії.

З 09.2017 по 09.2021 року навчався в аспірантурі на кафедрі етнології Львівського національного університету імені Івана Франка (очна форма навчання).

Працює на посаді асистента кафедри історії України, економічної теорії та туризму Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького з 09.2021 року до цього часу.

Дисертацію виконано на кафедрі етнології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: **Глушко Михайло Степанович**, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів.

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття у періодичному науковому виданні інших держав, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Походжук Д. «Йде в Божу путь!» Традиція першого вигону худоби на пашу у волинян. *Вісник Львівського університету: Серія історична*. Львів, 2017. Спецвипуск. С. 881–899.

2. Походжук Д. Культ свійських тварин у зеленосвятській обрядовості волинян. *Народна творчість та етнологія*. 2021. № 3. С. 19–33.

3. Походжук Д. Д. Голки в обряді скотарської магії волинян. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»*. Харків, 2021. Вип. 32. С. 6–16.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Сухий Олексій Миколайович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка.

2. Заяць Андрій Євгенович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри давньої історії України та архівознавства Львівського національного університету імені Івана Франка, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У додатках до дисертації був би доречний список не лише обстежених автором населених пунктів, а й перелік усіх інших сіл, із котрих походять джерельні етнографічні матеріали. Також було б доцільним окремо подати список респондентів, опитаних автором.

2. Можна було б ретельніше уніфікувати та структурувати порівняння. Наприклад, часто-густо порівняння подаються одразу після цитат респондентів. В окремих випадках, як-от у першому підрозділі третього розділу «Скотарські елементи в обрядовості великодніх свят», весь порівняльний матеріал винесений у самий кінець. Зрідка, але трапляються випадки, коли Д. Пожоджук не подає пояснювальних порівнянь узагалі.

3. Генега Роман Ярославович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історичного краєзнавства Львівського національного університету імені Івана Франка, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Дисертанту доцільніше було б класифікувати джерела за типами і видами, а не поділяти їх аж на 10 груп.

2. Д. Пожоджук зосереджується на порівняльному матеріалі з російських губерній і надмір покликається на російських авторів. На нашу думку, у більшості випадків цілком вистачило б і українських прикладів.

4. Конта Ростислав Михайлович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. З певних недоліків дисертації виокремимо наявність низки друкарських помилок, а також певну неузгодженість у написанні частин Волині чи інших структурних одиниць історико-етнографічного районування України: у тексті роботи вони подані то з великої, то з малої літери (наприклад, Полісся Білорусі – полісся України; східна Волинь – Східна Волинь). Звертає на себе увагу й те, що автор, викладаючи матеріал, вживає поряд різні за часом адміністративні одиниці: губернії, воєводства, області, відповідно – уїзди, округи, повіти, райони. Звичайно, це може створювати певну складність для непідготовленого читача. Можливо, доцільно було б зробити спеціальний пояснюючий додаток щодо адміністративно-територіальних одиниць різних історичних періодів. Проте, оскільки дослідження зорієнтоване на істориків, вважаємо за можливе залишити цей момент без змін, зокрема без уніфікації під сучасний територіально-адміністративний поділ. До того

ж такий авторський підхід дає змогу читачу під час опрацювання тексту дисертації пов'язати матеріал з відповідними історичними періодами самостійно.

2. Дисертаційна робота новаторська, через що у автора виникли певні методологічні труднощі. Зокрема, ми не можемо сказати комплексно, що являло собою скотарство волинян у ХІХ – на початку ХХІ ст. Це вийшло певною проблемою, оскільки відсутні загальні штрихи, які окреслювали б особливості самого скотарства на історико-етнографічній Волині. А заповнити цю прогалину виявилось непросто, оскільки, як твердить автор, місцеві мешканці з худобою здебільшого вже розпрощалися.

3. Д. Пожоджук у «етнографічній частині» методології дослідження згадує про тематичну програму-запитальник, яку розробив спеціально та використовував її під час роботи з респондентами. Зрозуміло, що запитальник зазнавав змін, утім, на наш погляд, варто було б опублікувати його як додаток до дисертації. Такий підхід був би виправданим, про що свідчить хоча б класичний перший том головного серійного етнологічного видання НТШ «Матеріялів до українсько-руської етнології», в якому був надрукований обширний квестіонар Федора Вовка – «Програма до збирання відомостей дотичних народньої побутової техніки».

5. Пахолок Інна Ростиславівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля Київського національного університету культури і мистецтв, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Значно підвищило б науковий рівень дисертації залучення інших неопублікованих джерел, зокрема з архіву ІМФЕ; сподіваємося, що автор зможе доповнити своє дослідження цими матеріалами в майбутньому.

2. Автору доцільно було би докладніше зупинитися на часовому контексті – більше уваги приділити змінам, які зазнала скотарська культура упродовж ХХ ст., насамперед у радянський період.

3. Географія відвіданих та обстежених дисертантом сіл не охоплює усіх адміністративних районів Волині.

4. Текст дисертації спорадично перенасичений цитуванням етнофорів; у цитатах зустрічається найбільше мовно-стилістичних огріхів.

5. Варто було б опрацювати та додати до списку використаної літератури працю знаного польського етнологіста Казимира Мошинського „Kultura ludowa Słowian”, у якій є багато тематичного матеріалу з українських теренів.

Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертаційне дослідження Пожоджука Дмитра Дмитровича на тему «Традиційне скотарство в календарно-побутовій обрядовості волинян (загальноукраїнські риси та локальні особливості)» є самостійною та ґрунтовною науковою працею у межах поставлених завдань, у якій науково обґрунтовано загальноукраїнські риси та локальні особливості традиційного скотарства волинян у календарно-побутовій обрядовості. Дисертація виконана в широких порівняльних контекстах, що робить її особливо актуальною з погляду етнології. Праця Д.Д. Пожоджука є поки що винятком в українській науці

з того погляду, що її автор уперше спеціально розглядає духовний компонент традиційного скотарства – одного з основних видів господарської діяльності українців, історія якого сягає майже десятка тисяч років.

Результати досліджень, які наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях, належать автору і є його науковим доробком. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Праць, опублікованих у співавторстві, немає. Обґрунтованість і достовірність отриманих наукових результатів дослідження забезпечено застосуванням авторської триступеневої системи методології (дисертантом викладено власний підхід у висвітленні теоретико-методологічної основи дослідження, зокрема йдеться про поділи методології на історіографічну, етнографічну та етнологічну частини). Одержані результати значно розширюють дані про роль і місце свійських тварин у повсякденному житті селян та процес догляду за ними, а тому можуть бути залучені учасниками польових історико-етнографічних експедицій для підготовки тематичних програм-запитальників («Традиційні господарські заняття українців», «Духовна культура», «Скотарські обряди та звичаї»). Результати дослідження можуть задіюватися для укладення окремих курсів («Традиційне скотарство українців», «Тварини у народних звичаях і віруваннях») на університетських кафедрах народознавчого напрямку.

Матеріали та висновки дисертації стануть у нагоді науковцям під час комплексних і послідовних етнологічних студій над традиційним скотарством українців. Дослідники багатьох ділянок народної культури українців, безпосередньо календарно-побутової обрядовості, демонології, народних знань тощо почерпнуть з представленої праці не лише польовий матеріал, а й важливі авторські погляди на значну кількість нюансів з багатьох питань, які стосуються зазначених ділянок духовної культури. Отримані результати також можуть бути використані під час підготовки загальних навчальних курсів з етнології України, народознавства, історії народної культури українців (для студентів гуманітарних факультетів).

За кількістю і рівнем публікацій, апробацією на наукових конференціях дисертація **«Традиційне скотарство в календарно-побутовій обрядовості волинян (загальноукраїнські риси та локальні особливості)»** відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор, **Пожджук Дмитро Дмитрович**, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.053 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує Пожоджуку Дмитру Дмитровичу ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 35.051.053

 проф. Олексій СУХИЙ

